

Věc Ramsahai a další proti Nizozemí

(Zabití policistou)

Věc: Ramsahai a další proti Nizozemí 1)

Typ rozhodnutí: rozsudek velkého senátu

Číslo stížnosti: 52391/99

Datum: 15. 5. 2007

Dotčené články Úmluvy: čl. 2 (právo na život); čl. 6 (právo na spravedlivé řízení); čl. 13 (právo na účinný právní prostředek nápravy)

Výrok Soudu: čl. 2 byl porušen; čl. 2 porušen nebyl; čl. 6 je neaplikovatelný; nevzniká samostatný nárok na základě čl. 13

Separátní stanoviska: 4 společná částečně nesouhlasná stanoviska, 1 částečně nesouhlasné stanovisko

Dotčené právní předpisy: trestní řád

Prejudikatura Soudu: Aktaş proti Turecku, stížnost č. 24351/94, rozsudek z 24. 4. 2003, § 301, ECHR 2003-V (výňatky); Anguelová proti Bulharsku, stížnost č. 38361/97, rozsudek z 13. 6. 2002, § 122, 140, ECHR 2002-IV; Kypr proti Turecku, 2) stížnost č. 25781/94, rozsudek velkého senátu z 10. 5. 2001, § 112 – 113, ECHR 2001-IV; Hugh Jordan proti Spojenému království, stížnost č. 24746/94, rozsudek z 4. 5. 2001, § 120, ECHR 2001-III; McKerr proti Spojenému království, 3) stížnost č. 28883/95, rozsudek z 4. 5. 2001, § 128, § 129, ECHR 2001-III; Nachová a další proti Bulharsku, 4) stížnosti č. 43577/98 a 43579/98, rozsudek velkého senátu z 6. 7. 2005, § 110 – 113, ECHR 2005-VII; Ogur proti Turecku, stížnost č. 21594/93, rozsudek velkého senátu z 20. 5. 1999, § 78, ECHR 1999 III; Ramsahai a další proti Nizozemí, stížnost č. 52391/99, rozsudek z 10. 11. 2005, § 356 – 371, ECHR 2005 (výňatky); Romijn proti Nizozemí, stížnost č. 62006/00, rozhodnutí z 3. 3. 2005; Salman proti Turecku, stížnost č. 21986/93, rozsudek velkého senátu z 27. 6. 2000, § 100, ECHR 2000-VII; Tahsin Acar proti Turecku, 5) stížnost č. 26307/95, rozsudek velkého senátu z 8. 4. 2004, § 223, ECHR 2004-III

Další související rozhodnutí: –

Klíčová slova: zcela nezbytná; občanská práva a závazky; trestní obvinění; použití síly

Složení senátu: J.-P. Costa, předseda soudu (Francie), L. Wildhaber (Švýcarsko), C.-L. Rozakis (Řecko), sir N. Bratza (Spojené království), P. Lorenzen (Dánsko), L. Loucaides (Kypr), I. Cabral Barreto (Portugalsko), N. Vajić (Chorvatsko), S. Botoucharova (Bulharsko), A. Mularoni (San Maríno), S. Pavlovschi (Moldávie), E. Fura-Sandröm (Švédsko), K. Hajiyevev (Azerbajdžán), D. Spielmann (Lucembursko), D. Jočien? (Litva), D. Popović (Srbsko), W. Thomassen, soudkyně ad hoc (Nizozemí)

[§ 1. – 11. Průběh řízení před ESLP] Ke skutkovému stavu I. Pozadí případu

12. První dva stěžovatelé, pan Renee Ghasuta Ramsahai a paní Mildred Viola Ramsahai, jsou dědeček a babička zemřelého pana Moravii Siddharty Ghasuta Ramsahai (dále také „Moravia Ramsahai“). Oba dva se narodili v roce 1938. Byli opatrovníci svého vnuka do doby, než v 18 letech dospěl. Třetí stěžovatel, pan Ricky Moravia Ghasuta Ramsahai, narozený v roce 1960, je otcem Moravii Ramsahai.

13. Moravia Ramsahai se narodil 6. 12. 1979, zemřel 19. 7. 1998.

A. Okolnosti případu

1. Okolnosti smrti Moravii Ramsahai a následující události 14. V neděli 19. 7. 1998 večer, během festivalu „Kwakoe“ (oslava komunity surinamských imigrantů zrušení trestu smrti na Surinamu před 135 lety), v amsterodamské městské části Bijlmermeer přinutil Moravia Ramsahai s pomocí své pistole pana Vinodkumar Hoeseni, aby se vzdal svého skútru. Jakmile se Moravia Ramsahai zmocnil skútru, odjel na něm pryč.

15. Pan Hoeseni uvědomil dva hlídkující policejní strážníky, kteří krádež nahlásili vysílačkou policistovi ve službě na policejní stanici v Flierbosdreefu. Ten následně varoval policisty hlídkující v okolí. Mezitím se pan Hoeseni a dva hlídkující policisté vydali pátrat po Moraviovi Ramsahai se skútre, nepodařilo se jim ho ale zadržet.

16. Později došlo ke sporu mezi dvěma zmíněnými policisty a panem Hoeseni, zda pan Hoeseni zmínil skutečnost, že byl Moravia Ramsahai ozbrojen. Pan Hoeseni trval na tom, že tuto informaci sdělil, ale byla přeslechnuta. Policisté tvrdili, že si toho nebyli vědomi, a nemohli proto předat tuto informaci na policejní stanici.

17. O pět minut později dva uniformovaní policisté, pan Brons a Bultstra, hlídkující v policejním voze, zahlédli skútr s řidičem odpovídajícím nahlášenému popisu. Řidič skútru zastavil nedaleko výškové budovy Huigenbos. Policista Bultstra vystoupil z auta a rozběhl se za osobou, kterou viděli, že řídila skútr, a pokusil se ji zatknout. Později byla tato osoba identifikovaná jako Moravia Ramsahai. Došlo ke krátké potyčce, z níž se Moravia Ramsahai vymanil.

18. Policista Bultstra viděl Moraviu Ramsahai vytáhnout pistolí, kterou měl za opaskem. Policista poté složil vysílačku, kterou držel v dlani, vytáhl služební pistolí a nařídil Moraviovi Ramsahai, aby zahodil svou zbraň. Moravia Ramsahai tak neučinil. Poté se objevil policista Brons, řidič hlídkujícího auta. Později bylo řečeno, že Moravia Ramsahai zvednul svou pistolí a namířil ji ve směru policisty Bronse. Ten poté rovněž vytáhnul svou služební pistolí a vystřelil. Moravia Ramsahai byl zasažen do krku.

19. Konfrontaci mezi Moraviem Ramsahai a policisty Bronsem a Bultstrou zpozoroval z nedaleké vzdálenosti pouze jeden svědek, pan Petrus van den Heuvel, jenž sledoval incident z pátého patra budovy Huigenbos. Když však viděl vytažené pistolí, skočil se ukrýt za parapet; z toho důvodu neviděl padnout výstřel.

20. V okruhu nejméně 50 m bylo svědky konfrontace a střelby několik dalších lidí. Nikdo z nich následně nenahlásil, že by u Moravii Ramsahai zpozoroval pistolí.

21. V 22.03 hod. jeden ze dvou policistů (později bylo zjištěno, že se jednalo o policistu Bronse) zavolal na policejní stanici Flierbosdreef, kam nahlásil, že někoho zasáhl, a požádal o přivolání sanitky.

22. Posádka sanitky, jež dorazila na místo činu v přibližně 22.15 hod., už našla Moraviu Ramsahai mrtvého.

23. Policista Brons byl po svém návratu na policejní stanici Flierbosdreef navštíven velícím policistou amsterodamské/amstellandské policie, policejním velitelem Van Riessenem, který ho utěšil a povzbudil. Stěžovatelé tvrdili, že velící policista Van Riessen byl citován deníkem De Telegraaf: „Může být zřízený jakýkoli vyšetřovací výbor, k nám je nepustím.“ („Wat voor een onderzoekscommissie er daarnaast ook wordt ingesteld, ze komen er bij mij niet in.“)

24. Tělo Moravii Ramsahai prohlédl amsterodamský ohledávač mrtvol (lijkschouwer). Ve své zprávě prokurátorovi vyslovil předběžné stanovisko, že příčinou smrti byl zásah z pistole, který poškodil životně důležité orgány a stavbu krku.

25. Policisté Brons a Bultstra byli zpět ve službě o několik dnů později po incidentu.

[§ 26. – 88. 2. Vyšetřování amsterodamskou/amstellandskou policií

§ 89. – 221. 3. Vyšetřování vrchním inspektorem, detektivem Oddělení státního kriminálního vyšetřování Van Duijvenvoordem

§ 222. – 224. 4. Pitva a toxikologické vyšetření

§ 225. – 228. 5. Další vyšetřovací postup

§ 229. – 236. 6. Další policejní záznamy

§ 237. – 248. B. Řízení zahájená stěžovateli]

II. Příslušné domácí zákony

§ 249. A. Trestní řízení

§ 250. – 251. B. Role prokurátora

§ 252. C. Dohled na policii

§ 253. – 255. D. Předpisy upravující použití síly policií

§ 256. – 257. E. Předpisy upravující Oddělení státního kriminálního vyšetřování

§ 258. – 267. F. Vnitrostátní právní vývoj od rozhodnutí senátu]

Právní posouzení K tvrzenému porušení čl. 2 Úmluvy:

268. Článek 2 stanoví:

„1. Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.

2. Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:

- a) obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;
- b) provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;
- c) zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.“

269. Stěžovatelé vznesli řadu stížností na základě čl. 2 Úmluvy.

270. Zaprvé tvrdili, že smrt Moravii Ramsahai nebyla zcela nezbytná z žádného z důvodů vyjmenovaných v druhém odstavci tohoto článku.

Zadruhé konstatovali, že vyšetřování střelby na Moraviu Ramsahaiho bylo nedostatečné. Konkrétně tvrdili, že:

a) vyšetřování nemohlo být považováno, za „nezávislé“, neboť jeho podstatné součásti byly provedeny amsterodamskou/amstellandskou policií, přesně tou policejní stanicí, ke které policisté Brons a Bultstra náleželi;

b) po prvním pátrání dům od domu po svědcích z budovy Huigenbos nebyla podniknuta žádná další opatření k vyhledání civilních svědků a někteří byli dokonce zamítnuti;

c) policisté Brons a Bultstra nebyli vyslechnuti po několik dní od usmrcující střelby, během nichž měli příležitost probrat incident mezi sebou;

d) několik forenzních vyšetření, jež by byla normálně v podobných případech očekávána, nebylo provedeno: nebyl učiněn pokus zjistit přesnou trajektorii náboje (podle stěžovatelů by toto bylo možné zjistit), na dlaních policistů Bronse a Bultstry nebyly hledány stopy po střelném prachu, vyšetřovací spis neobsahoval prohlídku služební zbraně a munice policisty Bronse nebo užití nábojnice, neproběhla ani rekonstrukce činu;

e) odmítnutí policejního komisaře Van Riessena spolupracovat na dalším vyšetřování je důkazem jeho osobní podjatosti;

f) Oddělení státního kriminálního vyšetřování nemohlo být považováno za nezávislé a nestranné, neboť v době incidentu podávalo hlášení místnímu Vrchnímu prokurátorovi, který byl také zodpovědný za místní vyšetřování a místní policii;

g) policistům Bronsovi a Bultstrovi byl zajištěn společný právník, což je v rozporu s běžnou praxí v Nizozemí;

h) rozhodnutí nestíhat policistu Bronse bylo přijato amsterodamským prokurátorem, který byl zvláště odpovědný za práci policejní stanice ve Flierbosdreefu a byl závislý na pomoci a informacích od policistů zde sloužících.

271. Stěžovatelé si stěžovali na základě článku 2 i článku 6 Úmluvy, že vyšetřování nebylo nezávislé a efektivní. Vnesli následující stížnosti ohledně procedurální stránky před Odvolacím soudem:

a) líčení nebylo veřejné, rozhodnutí také nebyla vyhlášena veřejně;

b) přístup k některým dokumentům jim byl upřen včetně oficiální zprávy prokurátora, která se však objevila před generálním prokurátorem u odvolacího soudu a před samotným odvolacím soudem;

c) žádosti o veřejný výslech policisty Bronse a Bultstry, o přístup k služební složce policisty Bronse (včetně možných stížností proti němu) a o rekonstrukci incidentu v přítomnosti policisty Bronse a Bultstry nebyly vzaty v úvahu;

d) odvolací soud neprovedl vlastní nezávislé vyšetřování, ale vycházel z informací poskytnutých amsterodamskou/amstelskou policií a Oddělením státního kriminálního vyšetřování;

e) líčení se konalo před samosoudcem, zatímco rozhodnutí byla zjevně přijímána třemi soudci;

f) na základě dostupných informací nebyl pořizován žádný oficiální záznam slyšení před odvolacím soudem, což je v rozporu s právem.

272. Vláda popřela, že by došlo k nějakému porušení čl. 2

A. Smrt Moravii Ramsahai 1. Zjištěné skutečnosti

273. Při hodnocení důkazů uplatňuje soud standard „nade vší pochybnost“. Tento standard však může být dosažen i koexistencí dostatečně silných, jasných a shodujících se dílčích poznatků nebo podobných nevyvrácených skutkových domněnek (viz mj. Salman proti Turecku, § 100 a Kypr proti Turecku, § 112 – 113).

274. Senát zjistil následující skutečnosti ohledně smrti Moravii Ramsahai (§ 356 – 371 rozsudku senátu):

„356. Je nezbytné, aby Soud zjistil fakta týkající se smrti Moravii Ramsahai.

357. Soud citlivě vnímá svou subsidiární úlohu a uznává, že musí být opatrný při přijímání role prvoinstančního soudu v případě, že se tomu nedá zabránit vzhledem k okolnostem konkrétního případu. Nicméně pokud jsou vznesená obvinění na základě čl. 2 Úmluvy, Soud musí přistupovat k věci zvláště pečlivě i v případě, že už vnitrostátní řízení a vyšetřování proběhlo (viz Aktaş proti Turecku, § 27).

358. Bez ohledu na své závěry podle čl. 2 v procedurální části Soud poznamenává, že se zdá, že oficiální vyšetřování předmětných událostí bylo provedeno důkladně a že jeho závěry byly zaznamenány značně podrobně. Vyšetřování zahrnovalo výslechy policistů, jichž

se tento incident nějakým způsobem týkal, a velkého počtu civilních svědků včetně svědků předvedených na popud stěžovatelů. Shromážděny byly také forenzní důkazy. Soud prošetří případ na základě skutkových okolností, jež sesbíral z předložených oficiálních dokumentů zmiňovaných výše, pokud byly označené jako nezbytné jinými zdroji.

359. Důkazy dokládají, že před usmrcující střelbou Moravia Ramsahai dvakrát ohrožoval své okolí pomocí pistole. K prvnímu takovému incidentu došlo v restauraci Burger King v Leidsepleinu, kdy Moravia Ramsahai namířil pistoli na paní Najima Boujedaine. Podruhé k tomu došlo na půdě festivalu Kwakoe, kdy s pomocí pistole přinutil pana Vinodkumar Hoeseni, aby mu předal svůj skútr.

360. Pan Hoeseni nahlásil krádež skútru policistovům Dekkerovi a Boonstrovi, prvním policistům, které spatřil. Ti se pohybovali neozbrojeni na pochůzce. Společně se vydali pátrat po zloději. Skútr byl však příliš rychlý, aby ho mohli dohonit. Policisté poté vysílačkou nahlásili krádež místní policejní stanici. Podali popis zloděje a skútru a popsali směr, kterým se zloděj vydal. Sloužící policista neprodleně nařídil všem dostupným policistům sledování zloděje.

361. Později policista Dekker a Boonstra prohlásili, že pan Hoeseni jim dříve neřekl, že Moravia Ramsahai je ozbrojený; kdyby to bývali věděli, sami by se za ním nevydali neozbrojeni a určitě by varovali své kolegy. Pan Hoeseni ale trvá na tom, že tuto skutečnost zmínil, policisté ho však přeslechli. Bez ohledu na přesnost prohlášení pana Hoeseni soud přijímá verzi, že policisté Dekker a Boonstra neslyšeli, že by zmiňoval, že byl Moravia Ramsahai ozbrojen.

362. Z policistů, kteří se pohybovali v okolí, jako první odpověděli na rozkaz policisté Brons a Bultstra, kteří hlídkovali v městské části Bijlmermeer v označeném policejním autě. Zpozorovali Moraviu Ramsahai, jak jede směrem k budově Huigenbos, a začali ho pronásledovat.

363. Policisté Brons a Bultstra spatřili, jak Moravia Ramsahai směřuje skútrek ke vchodu budovy Huigenbos. Policista Brons, který řídil, zaparkoval auto. Mezitím policista Bultstra vystoupil a běžel směrem ke vchodu. Držel přenosnou vysílačku.

364. Moravia Ramsahai vzdoroval a bránil se zadržení, snažil se uniknout. Policista Bultstra se ho snažil uchopit, po krátké potyčce se však Moraviovi Ramsahai podařilo vymanit se ze sevření. Ze vzdálenosti několika metrů od policisty Bultstry zaujal Moravia Ramsahai výhrůžný postoj a vytáhnul svou pistoli.

365. Soud opomíjí prohlášení svědků, kteří uvedli, že Moravia Ramsahai byl ve skutečnosti neozbrojený. Je zjevné, že tyto osoby pozorovaly události ze značné vzdálenosti a při nedostatečném světle. Navíc jsou tato prohlášení v rozporu s pozdějším nalezením pistole a s důkazy, že Moravia Ramsahai vytáhnul pistoli na dvě další osoby před smrtelným incidentem. Tato pistole odpovídala popisu nalezené zbraně a prohlášení pana Van den Heuvela, který sledoval část událostí zblízka.

366. Když spatřil policista Bultstra u Moravii Ramsahai pistoli, cítil se ohrožen a odhodil svou vysílačku. Vytáhnul vlastní služební pistoli a nejméně jednou hlasitě nařídil Moraviovi Ramsahai, aby upustil svou zbraň. Moravia Ramsahai poté zamířil pistoli na zem; učinil tak ale způsobem, který policista Bultstra považoval za ohrožující, a pokusil se odejít.

367. V tom čase policista Brons zaparkoval, uzamkl auto a přišel na pomoc policistovi Bultstrovi. Uviděl Moraviu Ramsahai držet pistoli, kterou nepustil ani přes to, že na něj policista Bultstra mířil a bylo mu nařizeno, aby ji upustil.

368. Pistole, kterou držel Moravia Ramsahai v ruce, byla odjištěna a nabita pěti náboji. Jeden z nich byl v nábojové komoře a byl připravený k palbě.

369. Oba policisté Brons i Bultstra viděli, jak se Moravia Ramsahai otáčí a zvedá ruku držící zbraň. Policista Brons spatřil, jak Moravia Ramsahai namířil pistoli jeho směrem. Z toho důvodu také vytáhnul svou služební pistoli a okamžitě vystřelil.

370. Policista Brons nestřílel, aby zabil; v podstatě ani nemířil na žádnou konkrétní část těla Moravii Ramsahai. Jeho snahou bylo okamžitě ukončit ohrožující situaci.

371. Kulka vypálená policistou Bronsem prostřelila arterii Moravii Ramsahai, tepnu, jež se rozvětňuje z aortálního oblouku a přivádí polovinu zásoby krve do mozku a hlavní žíle na krku. Moravia Ramsahai ztratil za několik sekund vědomí a v rozmezí několika minut vykrvácel.“

275. Jak se ukáže níže, Soud má obavy o nezávislost a kvalitu vyšetřování smrti Moravii Ramsahai. Jedná se zvláště o zřejmý rozpor mezi prohlášeními policistů Bronse a Bultstry mezi sebou, kteří tvrdili, že to byl policista Brons, kdo vystřelil smrtelný výstřel (viz odstavec 15 výše), a policisty Braama a Van Daala, kteří měli na starost monitorování policejního radiového vysílání a sdělili, že oba slyšeli policistu Bultstru podávat zprávu, že to byl on, kdo vystřelil a zavolal sanitku (viz odstavce 27 a 30 výše). Navíc byla počáteční stadia vyšetřování prováděna kolegy policistů Bronse a Bultstry z amsterodamské/amstellovské policie.

276. Nicméně zjištění faktů senátem nebylo vážněji zpochybněno: vláda ho nekomentovala a stěžovatelé byli spokojeni do té míry, že odkazovali v obecné rovině na svá prohlášení o faktech podaná senátu, aniž by poukazovali na faktické nepřesnosti v závěrech senátu nebo navrhovali alternativní verze událostí.

277. Průběh jednání Moravii Ramsahai popsany policistou Bronsem a Bultstrou je konzistentní se známými fakty, že Moravia Ramsahai vytáhnul pistoli u restaurace Burger King v Leidsepleinu (viz prohlášení učiněné paní Boujedaine, odstavce 75 – 76 výše), že použil zbraň při ohrožování pana De Getrouwe (viz jeho prohlášení, odstavec 84 výše) a že s její pomocí ukradl skútr pana Hoeseni (viz jeho prohlášení, odstavce 31 a 158 výše a prohlášení podané paní Bhondoe, odstavec 34 výše). Je také konzistentní s prohlášeními svědka, pana Van den Heuvel (viz odstavce 37 – 38 a 93).

278. Za těchto okolností nevidí Soud důvod, aby zpochybňoval průběh událostí podaný policisty Bronsem a Bultstrou. Spokojí se s tvrzením, že policista Bultstra upustil vysílačku, aby mohl vytáhnout svou služební pistoli. Mohlo také dojít k tomu, že policisté Braam a Van Daal něco přeslechli a že to byl ve skutečnosti policista Brons, kdo zavolal sanitku. Skutečnost, že až do odpoledne dalšího dne po střelbě bylo vyšetřování v rukou amsterodamské/amstellovské policie, bude zvláště zvažena níže.

279. Za těchto okolností a vzhledem k postoji stran, co se týče zjišťování faktů senátem, Soud bude napříště vycházet z těchto skutečností.

2. Rozsudek senátu

280. Senát shledal, že policisté Brons a Bultstra vůbec netušili, že Moravia Ramsahai je ozbrojen, a proto také neměli důvod věřit, že budou muset provést cokoli jiného než běžné zadržení.

281. Senát rovněž prohlásil, že policista Bultstra vytáhnul svou pistoli teprve poté, když Moravia Ramsahai vytáhl svou, a že policista Brons vytáhl svou služební zbraň a vystřelil až poté, co Moravia Ramsahai neuposlechl jasné varování, aby upustil svou zbraň, a začal zvedat hlaveň pistole směrem k němu.

282. Poté, co byla zjištěna fakta, senát nemohl konstatovat, že by policisté Brons a Bultstra měli čekat na další informace nebo povolat posily. Senát uzavřel, že použití smrtelné síly nevybočilo z hranice „absolutní nezbytnosti“ za účelem zadržení Moravii Ramsahai a ochranu životů policisty Bronse a Bultstry. Z toho důvodu zastřelení Moravii Ramsahai nepředstavovalo porušení čl. 2 Úmluvy.

3. Stanoviska stran a) Stěžovatelé

283. Podle vyjádření stěžovatele, i pokud uvážíme, že vynaložená síla sledovala účel „zákonného zatčení“ Moravii Ramsahai, policisté Brons a Bultstra jednali bez řádného rozmyslu. Opominuli se dotázat na relevantní informace, další instrukce nebo povolat posily, což vše mohlo do velké míry minimalizovat riziko ohrožení života.

b) Vláda

284. Vláda vycházela ze závěrů Odvolacího soudu v Amsterdamu, který soud shledal, že Moravia Ramsahai ohrožoval policistu Bronse smrtelnou zbraní – nabitou pistolí s nábojem v nábojové komoře – a tím sám přivodil situaci, v níž bylo užití síly, třeba i smrtící síly, absolutní nezbytností.

285. Vláda dále prohlásila, že bylo dostatečně zajištěno, aby bylo minimalizované jakékoli riziko ohrožení života a že zúčastnění policisté se nechovali v průběhu akce nezodpovědným způsobem. Se znalostí vývoje situace není vhodné zpětně posuzovat výhody alternativních postupů.

4. Posouzení Soudem

286. Soud zdůrazňuje, že výjimky vyjmenované v odst. 2 čl. 2 Úmluvy naznačují, že toto ustanovení pokrývá i úmyslné zabití, byť se nezabývá výhradně jím. Z textu čl. 2 pojímaného jako celek vyplývá, že odst. 2 primárně nedefinuje případy, kdy je povolené úmyslně zabít, ale popisuje situace, kdy je povoleno „užít sílu“, což může vést neúmyslně k zbavení života. Použití síly však nesmí být víc než „zcela nezbytné“ k dosažení jednoho z cílů vymezených v pododstavcích a), b) nebo c) (viz O?ur proti Turecku, § 78).

287. V tomto případě použití termínu „absolutní nezbytnost“ v čl. 2 odst. 2 svědčí o tom, zde musí být uplatněn přísnější a přesvědčivější test nezbytnosti než normálně při určování, zda státní zásah je „nezbytný v demokratické společnosti“ pode odst. 2 čl. 8 až 11 Úmluvy. Především musí být síla použita striktně přiměřeně k dosažení cílů vymezených v pododstavcích 2 a), b) a c) čl. 2 (ibid.).

288. Soud se rozhodl přijmout vyhodnocení faktických skutečností ohledně smrti Moravii Ramsahai, jak k tomu dospěl senát, což nebylo vážněji zpochybňováno (viz odst. 80 – 83 výše). Za těchto okolností Soud nenachází nedostatky v závěrech senátu, že smrtelný výstřel z pistole policisty Bronse nebyl „více než zcela nezbytný“, jak je tento termín chápán pro účely čl. 2 Úmluvy.

289. Soud je proto přesvědčen, že zastřelení Moravii Ramsahai neporušilo čl. 2 Úmluvy.

B. Vyšetřování střelby 1. Rozsudek senátu a) Účinnost vyšetřování

290. Senát nepovažoval za prokázané, že vnitrostátní úřady odmítly svědky nebo nepodnikly opatření, aby vyhledaly svědky, kteří by mohli přispět přesnými a relevantními informacemi do vyšetřovacího spisu, jak poukazovali stěžovatelé.

291. Senát souhlasil se stěžovateli v tom, že jistá vyšetřovací opatření, o nichž nelze nalézt zprávu ve vyšetřovacím spise – jmenovitě zjištění přesné trajektorie smrtícího náboje; hledání stop po střelném prachu na dlaních policistů; prohlídka užitých zbraní, její munice a užitých nábojnic; rekonstrukce činu – by normálně měly být součástí vyšetřování smrti zastřelením. Nicméně v předloženém případě nepanovala nikdy pochybnost o totožnosti podezřelého a okolnosti incidentu mohly být náležitě zjištěny bez těchto postupů. Jejich vynechání proto nesnížilo účinnost vyšetřování jako celku.

292. Senát souhlasil s tím, že vyjádření policistů Bronse a Bultstry měla být předána dříve, aby mohla být navzájem porovnána a srovnána podle potřeby s forenzními důkazy. I přesto nebylo možné potvrdit, že by se policisté Brons a Bultstra domluvili navzájem a společně s dalšími policisty, aby mohli mařit průběh vyšetřování.

293. Závěrem Soud neshledal porušení čl. 2, co se týče účinnosti předmětného vyšetřování.

b) Nezávislost vyšetřování

294. Senát uznal, že Oddělení státního kriminálního vyšetřování, celostátní orgán s vlastní velitelskou strukturou, jenž se zodpovídá nejvýše postavenému vyšetřovacímu orgánu, kolektivně generálním prokurátorům, měl dostatečnou nezávislost pro účely čl. 2 Úmluvy.

295. Prohlásil však, že základní součásti vyšetřování byly provedeny stejnou policejní jednotkou jednající na základě vlastní velitelské struktury, k níž patřili policisté Brons a Bultstra – amsterodamskou/amstellandskou policií: šlo konkrétně o forenzní ohledání místa střelby, pátrání dům od domu po svědcích a prvotní výslech svědků včetně policistů, kteří také náleželi k amsterodamské/amstellandské jednotce. Dále senát poznamenal, že další vyšetřování byla provedena amsterodamskou/amstellandskou policií na příkaz Oddělení státního kriminálního vyšetřování.

296. Z těchto důvodů a při uvážení skutečnosti, že nebyl dostatečný dohled nezávislým orgánem k zajištění plné nezávislosti vyšetřování, senát judikoval, že došlo k porušení čl. 2 v jeho procesní části.

c) Zapojení stěžovatelů

297. Senát podotkl, že zpřístupnění nebo zveřejnění policejních zpráv a vyšetřovacích materiálů mohlo mít vliv na citlivé informace s možným škodlivým dopadem na soukromé

osoby nebo na další vyšetřování. Proto nebylo možné spatřovat automatický požadavek podle čl. 2, že pozůstalý příbuzný bude neustále informován o průběhu vyšetřování. Ze stejných důvodů nemohlo být vyžadováno po vyšetřujících orgánech, aby vyhověly každému přání příbuzných co do vyšetřovacích opatření. V každém případě senát považoval vyšetřování smrti Moravii Ramsahai za dostatečně účinné.

298. Senát nepovažoval za prokázané, že by stěžovatelům byl úplně upřen přístup k některým dokumentům.

299. V důsledku toho senát uzavřel, že stěžovatelům byl poskytnut přístup k informacím získaným vyšetřováním v míře dostatečné k tomu, aby se mohli účinně zapojit do řízení a zpochybnit rozhodnutí nestíhat policistu Bronse.

d) Řízení před Odvolacím soudem

300. Senát uvedl, že řízení před odvolacím soudem nemuselo zahrnovat veřejné slyšení. Souhlasil s vládou, že osoba, u níž nebylo vhodné, aby byla postavena před soud, měla být ušetřena nepříjemností spojených s veřejným projednáváním.

301. Skutečnost, že rozhodnutí Odvolacího soudu nebylo vyneseno veřejně, je ale jiná věc. Pokud bylo rozhodováno, že osoba zastávající veřejný úřad, která způsobila smrt lidské bytosti, nemá být trestně stíhána, čl. 2 podle názoru senátu vyžadoval, aby bylo rozhodnutí otevřené veřejnému dohledu.

e) Role prokurátora

302. Senát vyjádřil znepokojení nad jmenováním prokurátora majícího dohlížet na vyšetřování střelby, který byl spojený se stejnou policejní stanicí jako policisté Brons a Bultstra. I přesto, při zvážení rozsahu prokurátorovy nezávislosti spojené s možností stěžovatelů domáhat se přezkoumání rozhodnutí trestně nestíhat u odvolacího soudu, byly podmínky čl. 2 splněny.

2. Stanoviska stran a) Stěžovatelé

303. Stěžovatelé v zásadě zopakovali názory, které hájili před senátem.

304. Podle stanoviska stěžovatelů došlo k porušení procedurálních požadavků čl. 2 tím, že odvolací soud nevzal v úvahu vyjádření podaná osobami jinými než je policista Brons a Bultstra a pan Van den Heuvel. Pan Van den Heuvel neviděl padnout výstřel. Další osoby nebyly vyzvány, aby podaly svědectví navzdory žádostem stěžovatelů, že by měly být odvolacím soudem vyslechnuty. Jednalo se především o paní Lieveld, paní Rijssel, pana Chitanie a pana Van Rij, jejich vyjádření byla ignorována.

305. Některá vyšetřovací opatření, která by byla normálně očekávaná v podobných případech, byla opomenuta včetně hledání stop po střelném prachu na dlaních policistů a jiných místech, rekonstrukce událostí a zjištění trajektorie kulky. Chyběly také nákresy a fotografie učiněné při pitvě ukazující vstupní a výstupní zranění zanechané nábojem.

306. Hlavní část vyšetřování včetně některých vyšetřovacích postupů, které nemohly být snadno zopakovány později, byly provedeny policisty náležícími nejenom k té samé policejní jednotce, jako byli policisté Brons a Bultstra – amsterodamské/amstellandské policii, ale dokonce ke stejné policejní stanici, Flierbosdreef v Amsterdamu, a proto také náleželi do stejné velitelské struktury. To je podle vyjádření stěžovatelů o to více politováníhodné ve

světle skutečnosti, že policisté, kteří se objevili na místě činu, odmítli korunní svědky, paní Rijssel a paní Lieveld a možná také další, jejichž jména nebyla zaznamenána. Bylo pak na stěžovatelích a jejich právních zástupcích, aby je později dohledali.

307. Co se týče Oddělení státního kriminálního vyšetřování, stěžovatelé před velkým senátem uznali, že spadal pod nejvyšší vyšetřovací orgán, a nezpochybňovali jeho nezávislost vzhledem k amsterodamskému/amstellandskému policejnímu sboru. Za vyšetřování Oddělení státního kriminálního vyšetřování však nebyl odpovědný orgán, který neměl vztah k amsterodamskému/amstellandskému policejnímu sboru. Vyšetřování probíhalo pod dohledem prokurátora De Vriese, jehož postavení ve vztahu k amsterodamskému/amstellandskému policejnímu sboru by mohlo být stěží vnímáno jako nezávislé.

308. Je pravdou, že Oddělení státního kriminálního vyšetřování vyslechlo policisty Bronse a Bultstru. Avšak bylo tak učiněno dlouho po střelbě a poté, co měli policisté Brons a Bultstra příležitost k prodiskutování případu s ostatními – včetně policejního komisaře Van Riessena. Navíc bylo policistům Bronsovi a Bultstrovi umožněno ujmout se svých povinností v průběhu vyšetřování a v době, kdy byly důležité informace neustále sepisovány policisty na jejich vlastní policejní stanici ve Flierbosdreef.

309. V průběhu vyšetřování bylo stěžovatelům zabráněno nahlížet do spisu, přestože v tomto smyslu podali žádosti jejich právní zástupci. Tato situace přetrvávala do doby, kdy se prokurátor rozhodl, že trestní stíhání nebude zahájeno. Prokurátor navíc uvědomil stěžovatele o svém rozhodnutí, že je navštíví, až po tomto rozhodnutí.

310. Řízení před odvolacím soudem neumožnilo stěžovatelům dostatečně, aby mohli chránit své zájmy. Smysluplné žádosti včetně žádostí o kopie některých dokumentů ze spisu nebo žádostí o provedení některých vyšetřovacích postupů byly zamítnuty. Ani v podání stěžovatelů nebylo jasně vysvětleno, proč nemohlo být toto řízení veřejné.

b) Vláda

311. Vláda zastávala názor, že čl. 2 Úmluvy neobsahuje samostatný požadavek provádět účinné a nezávislé vyšetřování poté, co došlo k úmrtí v důsledku zákroku státního zaměstnance v tom smyslu, že procesní standardy by byly zvažovány nezávisle na okolnostech smrti.

312. Vláda je rovněž toho názoru, že výrok senátu, že zastřelením pana Moravii Ramsahai nedošlo k porušení čl. 2 Úmluvy (přičemž tento výrok se opíral o závěry policejního vyšetřování), potvrzuje, že nedostatky v následném vyšetřování jeho smrti nebyly natolik závažné, aby vyšetřování nedostalo procedurálním standardům vyžadovaným článkem 2.

313. Vyšetřování, které následovalo po smrti Moravii Ramsahai, bylo svědomité a důkladné. Místní policie okamžitě zajistila všechny důkazy na místě činu a zajistila všechny nezbytné informace. Rozsudek senátu shledávající porušení čl. 2 v tom, že vyšetřování bylo prováděno místní policií, přehlédl rozhodující význam toho, aby byly zajištěny důkazy okamžitě po incidentu. Pokud by měla místní policie pasivně čekat, než dorazí Oddělení státního kriminálního vyšetřování, podstatné informace mohly být ztraceny: svědkové mohli odejít, než by byla jejich jména zapsána, fyzické stopy mohly zmizet následkem povětrnostních podmínek nebo kvůli provozu na ulici.

314. Protože ve většině případů mohla být místní policie na místě dřív než Oddělení státního kriminálního vyšetřování, stal se pro místní policii běžnou praxí postup, že zajistila všechny dostupné důkazy a předala vyšetřování Oddělení v okamžiku, kdy policisté dorazili. Ti poté přijali další nezbytná opatření.

315. Oddělení státního kriminálního vyšetřování přirozeně využilo vyšetřovací zprávy připravené místní policií, ke které policista Brons náležel. Nicméně Oddělení státního kriminálního vyšetřování poté samo ve velké míře pokračovalo s vyšetřováním a zopakovalo práci místní policie, pokud to bylo přínosné a nezbytné.

316. Je pravda, že řízení o stížnosti podle čl. 12 trestního řádu bylo neveřejné. Vláda tuto skutečnost vysvětlila Soudu tím, že cílem tohoto postupu bylo uchránit některé osoby, jež vyšetřující orgány neměly v úmyslu stíhat – tj. osoby, které s velkou pravděpodobností nebyl důvod stíhat a které mohly být dokonce křivě obviněny – před stigmatizací na veřejnosti. Vzhledem k zásadě presumpce nevinny bylo přijatelné, že při zvažování zájmů osoby žádající o trestní stíhání a osoby, o jejíž trestní stíhání bylo žádáno, byla dána přednost druhé z nich.

317. O to spíše to platí u osob, které zastávají veřejný úřad. Zákonná povinnost zveřejnit výsledek řízení podle čl. 12 trestního řádu by mohla být na škodu jejich budoucí práci.

318. Požadavek zveřejnění byl dostatečně dodržen tím, že stěžující se mohl zúčastnit řízení, a tím, že měl možnost s tímto případem seznámit veřejnost, což také stěžovatelé učinili.

319. Je také pravdou, že nedošlo k rekonstrukci událostí, nebyla vyhotovena balistická zpráva, nic z toho ale nebylo potřeba. Bylo potvrzeno, že náboj, který zabil Moraviu Ramsahai, byl vystřelen ze služební pistole policisty Bronse; policista Brons nikdy nepopíral, že by vystřelil smrtelný výstřel. Absence rekonstrukce událostí a balistické zprávy nebránilo odvolacímu soudu, aby judikoval, že policista Brons vystřelil v sebeobraně.

320. Bylo také opravdu nezbytné čekat dva dny, než byli policisté Brons a Bultstra vyslechnuti. To odpovídalo rozhodnutí vyslechnout je až poté, co budou připraveny první forenzní důkazy a budou získány první svědecké výpovědi. S nimi pak mohli být policisté konfrontováni, a pokud by nastala potřeba, i efektivněji vyslýcháni. V žádném případě nebyl důvod podezírat policisty Bronse a Bulstru ze snahy vyhnout se výsledku nebo uprchnout.

3. Posouzení soudem a) Příslušné principy

321. Soud uvedl příslušné principy následujícím způsobem (viz Nachová a další proti Bulharsku, § 110 – 113):

„110. Povinnost chránit život podle čl. 2 Úmluvy interpretovaná společně s obecnou povinností státu podle čl. 1 Úmluvy „přiznat každému, kdo podléhá jeho jurisdikci, práva a svobody uvedené v Úmluvě“ klade implikovaně požadavek, aby byla provedena nějaká forma účinného oficiálního vyšetřování, pokud dojde k zabití následkem použití síly... Hlavním smyslem takového vyšetřování je zajistit skutečnou implementaci vnitrostátních zákonů chránících právo na život a v případech týkajících se státních zaměstnanců také zajistit, aby se zodpovídali za smrt, za niž nesou odpovědnost.

(...)

112. Aby bylo vyšetřování údajného protiprávního zabití státním zaměstnancem účinné, osoby za něj zodpovědné musí být nezávislé a nestranné jak podle zákona, tak v praxi...

113. Vyšetřování musí být také účinné v tom smyslu, že je u něj předpoklad, aby vedlo ke stanovení, zda užitá síla byla nebo nebyla oprávněná za daných okolností, a vedlo k identifikaci a potrestání těch, co za ni nesou odpovědnost... Státní orgány by měly podniknout náležité kroky, jež jsou dostupné, aby mohly zajistit důkazy týkající se incidentu včetně inter alia výpovědi očitých svědků a forenzních důkazů. Závěry vyšetřování musí být založené na důkladné, objektivní a nestranné analýze všech relevantních údajů a musí aplikovat standard rovnající se ‚ne více než zcela nezbytná‘ podle odst. 2 čl. 2 Úmluvy. Jakýkoli nedostatek ve vyšetřování, který podkopává předpoklady, že by došlo k zjištění okolností případu nebo k určení zodpovědné osoby, se může dostat do rozporu s požadavkem účinnosti...“

a rovněž (viz mimo další Anguelová proti Bulharsku, § 140):

„140. Musí být zaručen dostatečný veřejný dohled na vyšetřování nebo jeho výsledky, aby byla zajištěna odpovědnost jak v teorii, tak v praxi, aby byla zachována veřejná důvěra v dodržování práva úřady a aby se předešlo zdání obcházení zákona nebo tolerance protiprávních činů. Požadovaná míra veřejného dohledu se může lišit případ od případu. Ve všech případech ale musí být zapojeno nejbližší příbuzenstvo oběti do procesu v míře nezbytné k ochraně jeho nebo jejích legitimních zájmů...“

322. Na tomto místě by Soud podotknul, že povinnost provést rychlé a účinné vyšetřování, pokud došlo k zabití v důsledku použití síly, a povinnost uskutečnit nebo umožnit proces, který by byl odpovídající pro konkrétní případ, nezáleží na závěru, zda vlastní použití síly představuje porušení čl. 2 Úmluvy.

b) Účinnost vyšetřování

323. Soud vidí příležitost vyjasnit rozsah a obsah svého přezkumu účinnosti vyšetřování.

324. Aby mohlo být vyšetřování „účinné“ tak, jak by měl být chápán tento výraz v kontextu čl. 2 Úmluvy, vyšetřování smrti zahrnující odpovědnost smluvní strany podle tohoto článku musí být dostačující. To znamená, že musí u něj být předpoklad, že povede k identifikaci a potrestání lidí za něj zodpovědných. Nejedná se tedy o odpovědnost za výsledek, ale odpovědnost za průběh. Státní orgány by měly podniknout náležité kroky, jež jsou dostupné, aby mohly zajistit důkazy týkající se incidentu. Jakýkoli nedostatek ve vyšetřování, který podkopává předpoklady, že by došlo k zjištění okolností případu nebo k určení zodpovědné osoby, se může dostat do rozporu s tímto standardem (srovnej Tahsin Acar proti Turecku, § 223).

325. Zadržet, aby bylo vyšetřování v tomto smyslu „účinné“, může být nezbytné, aby osoby mající na starost jeho průběh, byly nezávislé na osobách, jež jsou do události zapletené. To znamená nejenom absenci hierarchického nebo institucionálního napojení, ale také praktickou nezávislost (srovnej Tahsin Acar proti Turecku, § 222). V sázce není nic menšího než důvěra veřejnosti ve státní monopol na použití síly.

(i) Dostatečnost vyšetřování

326. Stěžovatelé správně poukázali na to, že několik forenzních šetření, které by bylo možné normálně očekávat v podobných případech, nebylo provedeno: nebyl učiněn pokus stanovit přesnou trajektorii náboje (což by bylo podle stěžovatelů možné); nebyly prohledány stopy po střelném prachu na dlaních policistů; ve vyšetřovacím spise se nenašla zpráva o prohlédnutí služební zbraně policisty Bronse, její munice a užití nábojnice; pitevní zpráva neobsahovala nákresy nebo fotografie ukazující vstupní a výstupní zranění zanechané nábojem; nebyla provedena rekonstrukce činu. Policisté Brons a Bultstra nebyly vyslechnuty několik dnů od smrtící střelby, během této doby měli příležitost prodiskutovat incident s ostatními a mezi sebou.

327. Je pravdou, že nebyl učiněn pokus stanovit přesnou trajektorii náboje. Je ale otázkou, jestli toto nemohlo být zjištěno na základě dostupných informací, neboť poté, co náboj zasáhl Moravii Ramsahai, nezanechal žádnou stopu mimo rozbitou skleněnou stěnu (viz odstavec 230 výše).

328. Soud ale uznává, že ostatní nedostatky, na které poukázali stěžovatelé, snížily dostatečnost vyšetřování. Na tomto místě se jeho závěry liší od závěrů senátu.

329. Absence ohledání rukou obou policistů po stopách po střelném prachu, opominutí rekonstrukce činu stejně jako opominutí prohledání jejich zbraní (viz odstavec 236 výše) nebo munice a absence adekvátního obrazového záznamu zranění způsobených na těle Moravii Ramsahai nábojem (viz odstavec 224 výše) nebyly vysvětleny.

330. Navíc nebyli policisté Brons a Bultstra po incidentu drženi odděleně a nebyli vyslechnuti dříve než po třech dnech (viz odstavce 94 a 107 výše). Přestože, jak bylo dříve řečeno, neexistuje důkaz, že by se domluvili navzájem a společně s kolegy z amsterodamského/amstellandského policejního sboru, pouhá skutečnost, že nebyly přijaty vhodné kroky k minimalizaci rizika takovéto domluvy, představuje vážný nedostatek v dostatečnosti vyšetřování.

331. Tyto mezery ve vyšetřování jsou o to více politováníhodné, že nebyli nalezeni další svědkové, kteří by viděli smrtící výstřel z blízké vzdálenosti s výjimkou policistů Bronse a Bultstry. Soud už dříve upozorňoval na nesrovnalosti v jejich prohlášeních, když podle některých vystřelil smrtící zásah policista Brons, kdežto policisté Braam a Van Daald tvrdili, že slyšeli policistu Bultstra hlásit, že on vystřelil i přivolal sanitku (viz odstavec 275 výše).

332. Na základě toho došlo k porušení čl. 2 Úmluvy tím, že vyšetřování okolností smrti Moravii Ramsahai bylo nedostatečné.

(ii) Nezávislost policejního vyšetřování

333. Nezávislost vyšetřování Oddělení státního kriminálního vyšetřování nebyla před velkým senátem zpochybňovaná, z toho důvodu velký senát nevidí důvod, proč by se měl v této otázce rozcházet se závěry senátu.

334. Uplynulo však 15 a půl hodiny od doby úmrtí Moravii Ramsahai, než se Oddělení státního kriminálního vyšetřování zapojilo do vyšetřování (viz odstavec 89 výše). Toto zdržení nebylo vysvětleno.

335. Spory nepanovaly v tom, že zásadní části vyšetřování byly odvedeny amsterodamskou/amstellandskou policií, stejnou policejní jednotkou, ke které policista Brons a Bultstra náleželi. Jednalo se konkrétně o: forenzní ohledání místa střelby, pátrání po svědcích dům od domu a počáteční výslech svědků včetně policistů, kteří také náleželi k amsterodamské/amstellandské policejní jednotce (viz odstavec 26 – 88 výše).

336. Poté, co Oddělení státního kriminálního vyšetřování převzalo případ, další vyšetřování bylo prováděno amsterodamskou/amstellandskou policií, i když pod vedením Oddělení státního kriminálního vyšetřování a na jeho zodpovědnost (viz odstavec 89 výše).

337. Soud shledal porušení čl. 2 v jeho procedurální části tím, že vyšetřování smrti zahrnující odpovědnost státního orgánu bylo prováděno přímými kolegy osoby, která se údajně podílela na usmrcení (viz Aktaş citovaný výše, § 301). Dohled jiným úřadem, který by sice mohl být nezávislý, není dostatečným opatřením na zajištění nezávislosti vyšetřování (viz Hugh Jordan, citovaný výše, § 120; a McKerr, citovaný výše, § 128).

338. I když je pravda, že požadavek, aby místní policie zůstala pasivní, než dorazí nezávislý vyšetřovatel, může vést ke ztrátě nebo zničení důležitých důkazů, vláda neupozornila na žádné konkrétní okolnosti, které by si vynutily rozsáhlejší činnost místní policie než je zabezpečení inkriminované oblasti v předloženém případě. Není důvod, aby Soud rozebíral tuto otázku pouze teoreticky.

330. Kromě toho v jiném případě, jenž se objevil před Soudem a který se týkal stejné smluvní strany, dorazilo Oddělení státního kriminálního vyšetřování čtyři a půl hodiny po smrtící střelbě (viz Romijn proti Nizozemí). Jak bylo navíc sděleno ministrem spravedlnosti parlamentu, Oddělení státního kriminálního vyšetřování je schopno dostavit se na místo činu v průměru do hodiny a půl. Ve světle těchto informací je čekací doba více než 15 a půl hodiny nepřijatelná.

340. Co se týče vyšetřování amsterodamskou/amstellandskou policií po převzetí případu Oddělením státního kriminálního vyšetřování, Soud dospěl k závěru, že zapojení Oddělení do věci nemůže postačovat k zahlazení nedostatečné nezávislosti policie.

341. Na základě těchto důvodů Soud konstatuje porušení čl. 2 Úmluvy pro nedostatečnou nezávislost policejního vyšetřování.

(iii) Úloha prokurátora

342. Policejní vyšetřování bylo vedené pod dohledem amsterodamského prokurátora, který nesl přímou odpovědnost za práci policejní jednotky ve Flierbosdreef (viz odst. 89 výše). Stejný prokurátor rozhodl z titulu pravomoci delegované vrchním prokurátorem, že policista Brons nebude trestně stíhaný (viz odst. 237 výše).

343. Přestože v Nizozemí nemá Úřad prokurátora plnou nezávislost (viz odst. 250 výše), má vlastní hierarchii oddělenou od policie a v operačních záležitostech týkajících se trestního práva a soudní správy podléhá policie jeho příkazům (viz odst. 251 a 252 výše).

344. Co do informací a jiné podpory se musí prokurátoři nevyhnutelně spoléhat na policii. To samo o sobě nestačí, aby bylo možné dospět k závěru, že prokurátorům chybí

dostatečná nezávislost na policii. K problémům ale může dojít, jestliže má prokurátor blízký pracovní vztah s konkrétní policejní jednotkou.

345. V projednávaném případě by bylo lepší, kdyby bylo vyšetřování dozorováno prokurátorem nenapojeným na amsterodamskou/amstellandskou policii, zvláště když je tato policie sama vyšetřovaná. I přesto je nutné si povšimnout, jakým stupněm nezávislosti disponuje nizozemská prokuratura, a faktu, že konečnou odpovědnost za vyšetřování nese vrchní prokurátor. Navíc existovala možnost přezkumu nezávislým tribunálem a samotní stěžovatelé ji využili.

346. Z těchto důvodů proto nedošlo k porušení čl. 2 v této otázce.

c) Zapojení stěžovatelů

347. Zpřístupnění nebo zveřejnění policejních zpráv a vyšetřovacích materiálů mohlo mít vliv na citlivé informace s možným škodlivým dopadem na soukromé osoby nebo na další vyšetřování. Proto nebylo možné spatřovat automatický požadavek podle čl. 2, že pozůstalý příbuzný bude neustále informován o průběhu vyšetřování. Nezbytný přístup veřejnosti nebo pozůstalých obětí může být zajištěn v jiných stádiích řízení (viz mj. McKerr, citovaný výše, § 129).

348. Soud nemá za to, že čl. 2 zavazuje vyšetřovací orgány, aby vyhověly každému přání příbuzných co do vyšetřovacích opatření.

349. Senát došel k závěru, že stěžovatelům byl umožněn přístup k informacím získaným vyšetřováním do míry dostatečné k tomu, aby se mohli účinně zapojit do řízení a zpochybnit rozhodnutí nestíhat policistu Bronse. Soud poznamenává, že žádná strana sporu nepřišla s novým argumentem v této věci; ztotožňuje se se senátem a nevidí důvod pohlížet na tuto otázku jiným způsobem.

350. Z toho důvodu nebyl článek 2 v tomto směru porušen.

d) Řízení před odvolacím soudem

351. Spor před velkým senátem se soustředil na otázku, zda řízení a rozhodování odvolacího soudu mělo být přístupné veřejnosti.

352. Níže se Soud vypořádá s otázkou, zda se čl. 6 vztahuje na řízení podle čl. 12 nizozemského trestního řádu. Pro účely čl. 2 však souhlasí se senátem, že tato řízení nemohou být stavěna na roveň trestního stíhání, jsou zamýšlena pouze jako příležitost zpochybnit rozhodnutí o zamítnutí trestního stíhání.

353. Čl. 2 nezachází tak daleko, že by požadoval, aby všechna řízení navazující na prošetřování násilné smrti byla veřejná. Jak bylo řečeno např. v případě Anguelová (citováno výše, viz odstavec 321), jde o to, zda je zaručen dostatečný veřejný dohled nad vyšetřováním nebo jeho výsledky, aby byla zajištěna odpovědnost jak v teorii, tak v praxi a byla zachována veřejná důvěra v dodržování práva úřady a aby se předešlo zdání obcházení zákona nebo tolerance protiprávních činů. V této souvislosti je potřeba říct, že požadovaná míra veřejného dohledu se může lišit případ od případu.

354. Při zohlednění faktů předloženého případu Soud souhlasí se senátem, že řízení před odvolacím soudem nemuselo být otevřené veřejnosti. Na rozdíl od senátu však Soud

dospěl k názoru, že ani rozhodnutí odvolacího soudu nemuselo být zveřejněné. Stěžovatelům byl v plné míře přístupný vyšetřovací spis a mohli účinně přispívat k slyšení odvolacího soudu; obdrželi odůvodněné rozhodnutí. Byla proto malá pravděpodobnost, že by nějaký zúčastněný úřad mohl ukrýt relevantní informace před odvolacím soudem nebo stěžovateli. Navíc vzhledem k tomu, že stěžovatelům nebylo bráněno, aby rozhodnutí sami zveřejnili, Soud zastává názor, že požadavek veřejnosti byl splněn v rozsahu nezbytném k tomu, aby bylo zabráněno hrozbě nepřípustného „ututlání“ ze strany nizozemských úřadů. 355. Z toho důvodu nedošlo k porušení čl. 2, co se týče řízení před odvolacím soudem.

e) Závěr

356. Jak se ukázalo, vyšetřování smrti Moravii Ramsahai nenaplnilo příslušné standardy v tom smyslu, že byla snížena jeho dostatečnost (viz odst. 332 výše) a bylo ponecháno na policejních silách, ke kterým patřil policista Brons a Bultstra (viz odst. 341 výše). Oba nedostatky znamenaly neschopnost vyhovět procesním požadavkům čl. 2 Úmluvy.

357. Porušení čl. 2 ale nespočívalo v tom, že bylo vyšetřování dozorováno prokurátorem, jemuž se zodpovídali policisté Brons a Bultstra a jejich kolegové (viz odst. 346 výše), nespočívalo ani v podmínkách přístupu stěžovatelů k vyšetřování (viz odst. 350 výše), ani v tom, že by řízení podle čl. 12 trestního řádu nebylo veřejné, ani v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu z 26. dubna 1999 nebylo zveřejněné (viz odst. 355 výše).

K tvrzenému porušení čl. 6 Úmluvy:

358. Příslušná část čl. 6 Úmluvy stanoví:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého, nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti...“

1. Rozsudek senátu

359. Senát shledal, že řízení podle čl. 12 nizozemského trestního řádu nemělo dopad na občanská práva nebo závazky a neovlivnilo možnost strany zahájit občanskoprávní řízení. Čl. 6 proto nebyl aplikovatelný ve své občanskoprávní části. Nebyl aplikovatelný ani ve své trestní části, formulace ustanovení („proti němu“) dokládá, že v trestních případech poskytuje ochranu pouze osobám čelícím trestnímu obvinění.

2. Rozhodnutí Soudu

360. Ani stěžovatelé, ani vláda nepředložili velkému senátu v tomto bodě argumentaci. Soud nevidí důvod, proč by měl docházet k odlišnému rozhodnutí než bylo rozhodnutí senátu; proto uzavírá, že čl. 6 není aplikovatelný.

K tvrzenému porušení čl. 13 Úmluvy:

361. Čl. 13 Úmluvy stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

1. Rozsudek senátu

362. Senát připomenul, že stížnosti podle tohoto ustanovení se do velké míry kryly se stížnostmi podle čl. 2, proto se omezil na rozbor dřívější stížnosti. Podle čl. 13 nevzniká nový samostatný nárok.

2. Rozhodnutí Soudu

363. Stejně jako senát, Soud nevidí nový samostatný nárok podle čl. 13 Úmluvy.

[§ 364. – 379. K tvrzenému porušení čl. 41 Úmluvy]

Výrok rozsudku

Z těchto důvodů Soud rozhodl:

1. jednomyslně, že zastřelení Moravii Ramsahai nepředstavuje porušení čl. 2 Úmluvy;
2. 13 hlasy proti 4, že nedošlo k porušení čl. 2 Úmluvy tím, že bylo vyšetřování smrti Moravia Ramsahai nedostatečné;
3. 16 hlasy proti 1, že došlo k porušení čl. 2 Úmluvy tím, že vyšetřování smrti Moravii Ramsahai bylo nedostatečně nezávislé;
4. 13 hlasy proti 4, že nedošlo k porušení čl. 2 Úmluvy z důvodu postavení prokurátora dozorujícího vyšetřování smrti Moravii Ramsahai;
5. jednomyslně, že nedošlo k porušení čl. 2 Úmluvy z důvodu zapojení příbuzných Moravii Ramsahai do vyšetřování;
6. 15 hlasy proti 2, že nedošlo k porušení čl. 2 Úmluvy z důvodu řízení před odvolacím soudem;
7. 13 hlasy proti 4, že čl. 6 Úmluvy není aplikovatelný;
8. jednomyslně, že nevzniká samostatný nárok podle čl. 13 Úmluvy;
9. 16 hlasy proti 1, že žalovaný stát musí do tří měsíců zaplatit částku (i) 20 000 EUR za morální újmu; (ii) 7 299 EUR za náklady a výdaje; (iii) včetně daní, které mohou být přičteny;
po vypršení tříměsíční lhůty budou tyto částky navýšeny o prostý úrok rovnající se nejnižší výpůjční sazbě Evropské centrální banky navýšené o tři procentní body za období od vypršení uvedené lhůty do zaplacení;
10. žádost o spravedlivé zadostiučinění se v dalším zamítá.

K rozsudku bylo připojeno společné částečně nesouhlasné stanovisko soudce Rozakise, Bratzy, Lorenzena a Vajiće; společné částečně nesouhlasné stanovisko soudce Costy, Bratzy, Lorenzena a Thomassena; společné částečně nesouhlasné stanovisko soudce Barreta, Botoucharové, Mularoniho a Jočien?; společné částečně nesouhlasné stanovisko soudce Jočien? a Popoviće; částečně nesouhlasné stanovisko soudkyně Thomassenové.

- 1) Stížnost č. 52391/99. Originál rozsudku byl publikován v angličtině a francouzštině. Zpracování a překlad: Lubomír Majerčík.
- 2) Rozsudek č. 173 v čísle 5/2001.
- 3) Rozsudek č. 196 v čísle 2/2002.
- 4) Rozsudek č. 302 v čísle 2/2004.
- 5) Rozsudek č. 258 v čísle 3/2003.